

DISKUSE

Kdo byl zakladatelem české konstitucionalistiky?

Jan Kudrna*

Abstrakt: Za zakladatele české konstitucionalistiky bývá po celou dobu její existence označován profesor pražské právnické fakulty Jiří Pražák. Zakladatelská pozice v oboru je mu přisuzována na základě autorství jeho monumentálního díla *Ústavní právo rakouské*, v němž položil a vymezil základy oboru. Role zakladatele oboru je v případě Jiřího Pražáka obvykle ve stručnosti omezena právě na autorství zmíněného díla. Neméně významný byl jeho přínos v podobě de facto zavedení oboru ústavního práva do právnického vzdělávání a v jeho proměně z nepovinného na jeden z klíčových předmětů. Nicméně vrátíme-li se ke stěžejní publikaci Jiřího Pražáka, není pravdou, že by se jednalo o první ucelené a propracované dílo věnované ústavnímu právu. Za takovou knihu je třeba spíše považovat *Ústavní práva v Rakousku* z pera Karla Čížka, který Jiřího Pražáka předběhl o deset let. Její existence je dokladem skutečnosti, že před 140 lety existovala v naší zemi rozsáhlá mimouniverzitní věda, která si ještě dnes zaslouží naši pozornost.

Klíčová slova: Jiří Pražák, Karel Čížek, ústavní právo, konstitucionalistika, české země, zakladatel

Úvod

Letošní a příští rok se ze symbolického hlediska nabízejí jako období určité bilance ve vztahu k otázce počátků české konstitucionalistiky. Rok 2024 je rokem 130. výročí úmrtí Karla Čížka, ve své době velmi plodného autora věnujícího se oblasti veřejného práva, zejména práva správního, ale také práva ústavního, jak bude podrobněji uvedeno dále. Rok 2025 nabídne 130. výročí prvního vydání prvního svazku obsáhlého čtyřdílného *Rakouského práva ústavního* z pera Jiřího Pražáka¹ a současně 140. výročí vydání prvních dvou svazků Čížkova třídílného souboru *Ústavní práva v Rakousku*.² Zatímco dílo Jiřího Pražáka je dlouhodobě známo a uznáváno, v případě Karla Čížka je tomu naopak. To je dáno do značné míry charakterem jeho prací, které byly zaměřeny spíše prakticky. Nicméně přinejmenším jmenované třísvazkové dílo *Ústavní práva v Rakousku* vydané v letech 1885–1886 toto pojetí překračuje. Dle přesvědčení autora tohoto textu se jedná o knihu mající pro vývoj české konstitucionalistiky zásadnější význam a spolu s Karlem Čížkem si zaslouhuje připomenutí a snad i přehodnocení svého významu pro obor ústavního práva. Je-li řeč o české konstitucionalistice, autor jí rozumí v českém jazyce pěstovanou právní nauku, a to v rámci Rakouska-Uherska, jak byl tento pojem dlouhodobě chápán

* Doc. JUDr. Jan Kudrna, Ph.D., katedra ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy a katedra veřejného práva Fakulty bezpečnostního managementu Policejní akademie České republiky. E-mail: jan-kudrna@seznam.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8009-4294>. Scopus ID 57197853204. Web of Science ID HGD-6499-2022. Autor děkuje oběma recenzentům za řadu podnětných úvah a informací.

¹ PRAŽÁK, J. *Rakouské právo veřejné. Díl první, Právo ústavní. Část první, Ústava obecní*. Praha: Nákladem Jednoty právnické v Praze, 1895.

² ČÍŽEK, K. *Ústavní práva v Rakousku*. Praha: Tisk a sklad Jindř. Mercy-ho, 1885–1886.

a pojímán. V následujícím textu bude věnována pozornost oběma zmíněným autorům a jejich přínosu pro rozvoj české nauky ústavního práva.

1. Profesor Jiří Pražák a jeho role při zakládání české konstitucionalistiky

Za zakladatele české konstitucionalistiky, tedy nauky ústavního práva, bývá dlouhodobě považován profesor pražské právnické fakulty Jiří Pražák. Toto konstatování můžeme naposledy nalézt v redakčním úvodníku k výročnímu číslu časopisu *Právník*, které bylo vydáno jako pocta při příležitosti 170. výročí narození jmenovaného. V něm se konstatuje, že „*zpracováním Rakouského práva ústavního se Pražák stal zakladatelem novodobé české konstitucionalistiky*“.³ Redakční text podle všeho do značné míry vychází z velmi podrobné stati, kterou o 20 let dříve ke 150. výročí narození Jiřího Pražáka napsal Karel Eliáš a v níž podrobně mapuje jeho život a práci.⁴

Jak je zdokumentováno v obou zmíněných textech, postavení zakladatele české nauky ústavního práva je Jiřímu Pražákovi přiznáváno kontinuálně více než 100 let. Pavel Peška v zásadě konstatuje, že význam čtyřsvazkového Pražákova díla „*Rakouské právo ústavní*“ je takový, že se jím autor „*stal zakladatelem české konstitucionalistiky*“.⁵ František Weyr zvolil ve vztahu ke zmíněnému dílu J. Pražáka květnatější slova: „*Je přirozeno, že jedinečně toto dílo – nebylo jedinečným jen v českém písemnictví právnickém – stalo se i co do vnější úpravy a výběrem látky vzorem pro celou generaci vědeckou, zejména pokud jde o ohraničení práva ústavního oproti právu správnímu.*“⁶

Čtenářům je možné připomenout zvláštní strukturu zmiňovaného životního díla J. Pražáka vydávaného v letech 1895–1899, kterou jako nezvyklou označuje také K. Eliáš.⁷ Celá kniha je členěna do čtyř dílů, přičemž autor nepostupuje „shora dolů“, jak je a již tehdy bylo obvykle činěno, tedy od nejvyšších, ústředních státních orgánů směrem k územní samosprávě, ale právě naopak. Prvý díl je věnován obecnímu zřízení, druhý zřízení zemskému, třetí Předlitavsku a čtvrtý, nejméně obsáhlý, společným záležitostem tehdejší duální monarchie. Tato struktura se u žádného z Pražákových následovníků neopakuje.

Výše citovaní autoři připisující J. Pražákovi postavení zakladatele české konstitucionalistiky tuto pozici odvozují od sepsání zmíněného rozsáhlého díla. To je nepochybně významný počín, ale jistě není dostačující. Právní věda není realizována pouze publikováním díla, byť se jedná o dílo vymezující a popisující oblast daného oboru. K jejímu pěstování, použijeme-li poněkud archaický pojem, dochází při výuce na univerzitě. V tomto směru nelze Jiřímu Pražákovi upřít zakládající pozici.

Jak uvádí Karel Eliáš, Jiří Pražák se nejprve habilitoval pro obor správního práva, a to v roce 1875 ještě na nerozdělené Karlo-Ferdinandově univerzitě, a v roce 1878 si svou habilitaci rozšířil o obor práva ústavního. V roce 1879 se stal mimořádným profesorem v oboru veřejného práva. Nicméně v dané době byly oba obory značně přehlíženy a nejednalo se o povinné předměty.⁸

³ REDAKCE. K odkazu Jiřího Pražáka. *Právník*. 2016, roč. 155, č. 10, s. 801.

⁴ ELIÁŠ, K. Nad výročí Jiřího Pražáka. *Právník*. 1996, roč. 135, č. 10–11, s. 970–982.

⁵ PEŠKA, P. *Úvod do ústavního práva*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 1994, s. 65.

⁶ WEYR, F. *Soustava československého práva státního*. Praha: F. Borový, 1924, s. 7.

⁷ ELIÁŠ, K. *Nad výročí Jiřího Pražáka*, s. 978.

⁸ Ibidem, s. 971–972.

To bylo způsobeno několika příčinami. Jednou z nich byly ve zmiňovaném období tehdejší stále ještě tuhé politické poměry ovlivňující přirozeně především veřejnoprávní obory, a mezi nimi zejména právo správní a ústavní. To se mimo jiné promítalo i do obsahového zaměření časopisu *Právník*, který se, jak uvádí Jan Kysela, „věnoval té části právní vědy, jež žila svobodnou praxí“.⁹ Druhou – úzce související, ne-li dokonce totožnou – příčinou, na kterou upozorňuje sám Jiří Pražák ve své rektorské inaugurační přednášce *O úkolech vědy práva veřejného* z roku 1892,¹⁰ bylo přílišné prosycení ústavního práva politikou, což bránilo tomu, aby se ústavní právo prosadilo jako skutečný obor, tedy žité a aplikované právo.¹¹ Shodně to Jiří Pražák zopakoval také o 6 let později.¹² Třetí příčina, opět uvedena přímo J. Pražákem, spočívala v tom, že ústavní právo bylo v českých poměrech dlouho vnímáno jako právo „cizí“. A to z jednoduché příčiny, neboť popisovalo instituce přicházející „z Vídně“, tedy nemající svůj původ v českých zemích.¹³

Slabé postavení oboru se však podařilo překonat, zejména po rozdělení univerzity v roce 1882 a s tím spojeným založením české právnické fakulty, k čemuž došlo v témže roce. Jak uvádí prof. Eliáš, Jiří Pražák původně nepřednášel pouze veřejnoprávní obory, ale vedle nich přednášel také podstatnou část práva církevního. Postupně se ale jeho doménou stalo právo ústavní a správní.¹⁴

Lze tedy říci, že v letech 1882–1892 dochází na pražské právnické fakultě k plnému etablování výuky veřejnoprávních oborů, včetně práva ústavního, v čemž sehrál Jiří Pražák klíčovou úlohu. Započat byl tento proces již v roce 1872, kdy bylo ústavní právo zařazeno mezi zkušební předměty v rámci třetího rigoróza. K završení došlo vydáním nového studijního řádu roku 1894, kdy bylo správní i ústavní právo zařazeno mezi povinné předměty a byla z nich povinně skládána třetí teoretická státní zkouška.¹⁵ Nicméně je-li založení nauky určitého právního oboru spojeno nejen s jeho ukotvením ve výuce, ale také s jeho zachycením v podobě odborné publikace, potom by bylo v případě Jiřího Pražáka nutno ono zakladatelské období posunout až k letům 1895–1899, v nichž postupně vydal v prvním vydání své monumentální dílo.

Tato úvaha není samoučelná. Přirozeně je vcelku lhostejné, zda k ustavení české konstitucionalistiky došlo zhruba v letech 1882–1892 nebo zda období bylo delší a vše se odehrálo v letech 1882–1895(1899). Svůj význam tato úvaha v českých poměrech může mít tehdy, pokud založení určitého právního oboru spojíme s oběma kroky, tedy s jeho etablováním ve výuce a s vydáním díla, které jej vymezí. Tím spíše by tomu tak bylo, pokud bychom založení české konstitucionalistiky spojovali pouze s vydáním stěžejního, vymezujícího díla, jak v zásadě ve zkratce činí výše citovaní autoři.

⁹ KYSELA, J. Ústavní právo na stránkách *Právníka*. In: MASOPUST, Z. *Právo a stát na stránkách Právníka. 150 let českého právnického časopisu*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011, s. 191.

¹⁰ PRAŽÁK, J. O úkolech práva veřejného. *Právník*. 1892, roč. 31, s. 757–764.

¹¹ KYSELA, J. *Ústavní právo na stránkách Právníka*, s. 191.

¹² PRAŽÁK, J. Vědy právní a státní. IV. Právo veřejné. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Památník na oslavu padesátiletého panovníkého jubilea jeho veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. Vědecký a umělecký rozvoj v národě českém 1848–1898*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění, 1898, s. 26.

¹³ PRAŽÁK, J. *Vědy právní a státní. IV. Právo veřejné*, s. 28.

¹⁴ ELIÁŠ, K. *Nad výročí Jiřího Pražáka*, s. 973.

¹⁵ PRAŽÁK, J. *Vědy právní a státní. IV. Právo veřejné*, s. 27.

2. Karel Čížek a jeho dílo, zejména kniha Ústavní práva v Rakousku

Rakouské právo ústavní Jiřího Pražáka je nepochybně monumentální dílo, ale není první ucelenou knihou vymezující obor ústavního práva v českých zemích. Dodejme ještě, protože v daném období to mělo svůj význam, napsanou Čechem a česky. Podle mého názoru tato kritéria naplňuje kniha Karla Čížka *Ústavní práva v Rakousku*, jejíž tři díly byly vydány již v letech 1885–1886.¹⁶

Dostupné životopisné údaje o Karlu Čížkovi jsou velmi kusé, patrně neúplnější informace podává nekrolog,¹⁷ jehož autor není uveden a který na své titulní straně přinesla dne 22. ledna 1894 *Národní politika*.¹⁸ Karel Čížek se narodil dne 27. června 1833 v Praze a zemřel dne 21. ledna 1894 v Karlíně, který tehdy ještě nebyl součástí Prahy.¹⁹ Nejprve absolvoval gymnázium a v roce 1857 se stal výpomocným úředníkem při c. k. vyvazovací komisi. Jak autor nekrologu uvádí, při této práci studoval práva s cílem vstoupit do státní služby. Co může být důležité, není dostupná informace o tom, že by Karel Čížek práva dostudoval. To mu nebránilo v tom, aby se po rozpuštění vyvazovací komise dal do služeb samosprávy, které posléze věnoval celý svůj profesní život a také značnou část své pozornosti coby autor mnoha odborných děl.

V roce 1865 se stal okresním tajemníkem v Hořicích a o dvacet let později, tedy v roce 1885 se stal městským tajemníkem a následně ředitelem obecního úřadu v Karlíně, kterým byl až do své smrti. Souběžně s prací pro samosprávu se věnoval redakční práci nejprve od roku 1870 v listu *Pokrok*, kde řídil přílohu *Obec*, později v letech 1879–1889 byl redaktorem časopisu *Samosprávný obzor*.

Karel Čížek byl také politicky činný. Po roce 1860 se osobně zapojoval do organizace tehdejšího národního hnutí, včetně pořádání táborů lidu a vystupování na nich, za což byl několikrát odsouzen jak k trestu vězení, tak k opakovaným pokutám. V letech 1877–1878 a 1881–1883 byl zvolen poslancem Českého zemského sněmu. Byl členem staročeské strany.

Z jeho děl kromě již zmíněného pojednání *Úvaha o spojení obce Karlínské s Král. hlavn. Městem Prahou* připomeňme díla *Spor o obecní pozemky*, *Trestní právo policejní*, *Právo vodní*, *Obrys řízení správního*. Vedle toho byl autorem desítek pojednání na témata související s veřejnou správou.

Klíčovou je však kniha *Ústavní práva v Rakousku*. Autor v ní svůj výklad podává ve třech dílech na zhruba 850 stranách tištěných drobným písmem, počínaje *Ústavním právem říšským*, pokračuje přes *Ústavní a správní právo zemské* k třetímu dílu, kterým je *Ústavní a správní právo obecní*. Karel Čížek tedy svou knihu rozčlenil jak dnes, tak i tehdy běžným způsobem, postupuje na rozdíl od Jiřího Pražáka „shora dolů“. A to přesto, že celý

¹⁶ ČÍŽEK, K. *Ústavní práva v Rakousku*. Praha: Tisk a sklad Jindř. Mercyho, 1885–1886.

¹⁷ Karel Čížek. *Národní politika*. 1894, roč. 12, č. 21, s. 1–2. Prvá část je pro zájemce dostupná také on-line z: https://kramerius.nkp.cz/kramerius/document/ABA001_2172100313.djvu?id=26545188. [cit. 2024-05-05].

¹⁸ Z tohoto nekrologu také podle všeho vychází, současně však některé informace doplňuje, heslo věnované Karlu Čížkovi na Wikipedii, které může být pro zájemce o život a profesní zaměření Karla Čížka dobrým východiskem, viz: Karel Čížek. In: *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_%C4%8C%C3%AD%C5%BEEK_%28politik%29.

¹⁹ Sám Karel Čížek se jako ředitel kanceláře obce Karlínské problematikou připojení karlínské obce k Praze zabýval ve svém zajímavém díle *Úvaha o spojení obce Karlínské s Král. hlavn. Městem Prahou*, kterou vydal vlastním nákladem v roce 1885 a v níž se věnuje podrobně právním i ekonomickým aspektům možného spojení obou obcí.

svůj profesní život, jak již bylo nastíněno, spojil se samosprávou, ať už obecní, či zemskou. To by ho mohlo vcelku přirozeně svést k postupu opačnému.

Karel Čížek neopomíná žádnou část problematiky, která spadá do oboru ústavního práva. První díl jeho knihy věnovaný ústavnímu právu říšskému začíná úvodem státovědným a pokračuje kapitolou věnovanou nástinu ústavního vývoje v Rakousku. Poté následují kapitoly věnované postavení císaře, moci zákonodárné, právům státních občanů, moci vládní a výkonné včetně otázek její odpovědnosti, moci soudcovské a poslední kapitola je věnována záležitostem společným, tedy delegacím.

Druhý díl, věnovaný ústavnímu a správnímu právu zemskému, začíná velmi obsáhlou kapitolou věnovanou historickým základům zemských ústav. Druhá kapitola je věnována únorovým patentům z roku 1861, kapitola třetí zemskému sněmu, jeho struktuře a volebnímu řádu do něj, kapitola čtvrtá působnosti zemského sněmu a s ním souvisejících orgánů, kapitola pátá je věnována postavení zemských poslanců a zástupců vlády a poslední, šestá kapitola je věnována jednacímu řádu zemského sněmu. Druhý díl je vybaven také rozsáhlými přílohami obsahujícími jednací řády a obdobné dokumenty.

Třetí díl Čížkovy knihy věnovaný ústavnímu a správnímu právu obecnímu je nejrozsáhlejší. Začíná opět historickým úvodem a výkladem kořenů obecní samosprávy. Kapitola první je věnována obci coby korporaci a samosprávnému společenství osob obývajících její katastr, včetně práva volebního. Kapitola druhá je věnována orgánům obcí, kapitola třetí působnosti a pravomocem obcí, kapitola čtvrtá problematice státního dozoru nad obecní samosprávou, kapitola pátá zásadám správního řízení, kapitola šestá okresním zastupitelstvům a závěrečná kapitola sedmá má komparační charakter – autor se věnuje porovnání s pruskou organizací obecní samosprávy a navrhuje některá opatření k úpravě rakouského uspořádání.

Celkový rozsah tohoto díla Karla Čížka je značný, jak již bylo uvedeno, jeho výklad soudobého rakouského ústavního práva přesahuje 850 stran tištěných drobným písmem. Kniha byla Národní knihovnou digitalizována, čtenáři se s ní tedy mohou sami seznámit.

3. Zhodnocení knihy *Ústavní práva v Rakousku*

Je pravdou, že Čížkova *Ústavní práva v Rakousku* nedosahují rozsahu a hloubky díla Jiřího Pražáka. Nicméně je nutné konstatovat, že tvoří první ucelené podání tehdejšího ústavního práva v českém jazyce, které přesahuje mnohé dnes existující učebnice. Karel Čížek se neomezuje pouze na výklad struktury orgánů veřejné moci a na vzájemné vztahy mezi nimi, tedy na to, co tvoří obor mnohdy označovaný jako „státní právo“, ale věnuje patřičnou pozornost také právům občanským, přičemž v textu pracuje v souvislosti s mocí zákonodárnou s pojmy jako „vůle lidu“, byť v kontextu daném dobovými podmínkami ve spojení s vůlí císaře. Autor věnuje pozornost také pasážím státovědným, které pro něj jsou teoretickým základem ústavního práva. Zde je mimochodem zajímavé, že zhruba dvacet let před Georgem Jellinkem pracuje s „trojprvkovou teorií státu“, přičemž se v tomto směru odvolává na další předchozí autory.

Ačkoliv ve své době byla kniha známa také širší veřejnosti, jak je patrné z nekrologu Karla Čížka v *Národní politice*, v zásadě velmi rychle upadla v zapomnění. Stalo se tak přirozeně v důsledku postupného vydání propracovanějšího díla Jiřího Pražáka. V pozdější době svou roli spolu s nedostupností knihy samé před její digitalizací mohlo sehrát také její dobové hodnocení právě Jiřím Pražákem, který byl přirozeně největší autoritou v oboru veřejného práva a ve své době podává jako jediný přehledy vývoje tohoto právního oboru.

Při vícerych příležitostech knihu buď neuvádí, anebo ji označuje za „sbírku zákonů“, patrně míněno komentovaných či vybavených poznámkami. K takovému hodnocení může svádět označení edice, v níž Čížkova kniha vyšla, jako *Příruční vydání zákonů s doplňky a výklady*. Obsah knihy však toto formální označení zásadně přesahuje.

Ve svém přehledu vývoje české nauky veřejného práva vydaného při příležitosti 50. výročí nástupu císaře Františka Josefa na trůn Jiří Pražák tuto knihu vůbec nezmiňuje a Karla Čížka jmenuje pouze okrajově ve dvou drobných odkazech v souvislosti s jeho činností v časopisu Samosprávný obzor a v oboru práva správního, když připomíná *Obrys řízení správního* z roku 1888.²⁰ *Ústavní práva v Rakousku* nezmiňuje ani v oznámení o vydání prvního dílu své tetralogie na stránkách Právnicka.²¹ Naopak v něm uvádí, že se nemohl opírat o práce předběžné. Stejně uvádí také o tři roky později v citovaném *Památníku*: „[...] nelze nám zaznamenati žádné dogmatické práce z oboru rakouského práva státního“.²² V přehledu dosavadních děl v oboru ústavního a správního práva v prvním díle své knihy²³ Jiří Pražák Čížkova *Ústavní práva v Rakousku* uvádí mezi „sbírkami zákonů“. Stejně se opakuje také v Čížkově nekrologu, který uveřejnil časopis *Právník* bez uvedení autora.²⁴

Zhruba šedesát let po autorově smrti zmiňuje Karla Čížka až Václav Vaněček, bez hodnocení zde popisované knihy.²⁵ V časech nám bližších jmenovanou knihu ve svém textu uvádí prof. Karolína Adamová, byť v lehce zkomolené podobě jako *Ústavní právo v Rakousku*. Činí tak v předmluvě ke kapitole věnované významným osobnostem ústavního a správního práva v *Antologii české právní vědy*. Karla Čížka a Jiřího Pražáka a jejich pro ústavní právo v českých zemích klíčové knihy staví vedle sebe bez toho, že by hodnotila jejich vzájemný poměr.²⁶ Na medailonek Karla Čížka v uvedené antologii ale nedošlo, patrně pro její relativně omezený rozsah.

Z důvodů uvedených podrobně výše mám za to, že za zakladatelské dílo české konstitucionalistiky by měla být zvážena výše jmenovaná kniha Karla Čížka. Naplňuje všechny znaky, které by takové dílo mělo mít, a především v ní lze nalézt všechno to, co dnes považujeme za ústavní právo. Ve prospěch autora hovoří také to, že o deset let předběhl Jiřího Pražáka. Díky plné digitalizaci knihy se každý z čtenářů může přesvědčit, zda označení za „sbírku zákonů“ a v podstatě její zapomnění je odpovídající jejímu obsahu.

Závěr

Předložený text měl za cíl přiblížit počátky české konstitucionalistiky a pozapomenuté dílo Karla Čížka, zejména jeho třísvazkovou knihu *Ústavní práva v Rakousku*. Tato kniha může být uznána za jedno ze zakládajících děl české nauky ústavního práva. Přirozeně si v souvislosti s ní lze položit celou řadu otázek týkajících se toho, jaké minimální nároky vlastně máme klást na dílo, aby mohlo být označeno za vědecké. Může být jedním ze

²⁰ PRAŽÁK, J. *Vědy právní a státní. IV. Právo veřejné*, s. 29 a 30.

²¹ PRAŽÁK, J. v sekci Literární zprávy. *Právník*. 1895, roč. 34, s. 226–228.

²² PRAŽÁK, J. *Vědy právní a státní. IV. Právo veřejné*, s. 28.

²³ PRAŽÁK, J. *Rakouské právo veřejné. Díl první, Právo ústavní. Část první, Ústava obecní*. Praha: Nákladem Jednoty právnické v Praze, 1895, s. 40.

²⁴ REDAKCE. *Denník. Právník*. 1894, roč. 33, s. 106.

²⁵ VANĚČEK, V. *České právnictví za kapitalismu*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1953, s. 103.

²⁶ ADAMOVÁ, K. Ústavní a správní právo. In: SKŘEJPKOVÁ, P. – SOUKUP, L. (eds.). *Antologie české právní vědy*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 203.

zakladatelů právní vědy člověk, který studium práv podle všeho nedokončil? Mám za to, že s ohledem na fakt, že se jedná o dobu počátků české právní vědy, má rozhodujícím faktorem hodnocení být struktura díla a hloubka zpracování. Ta je v případě knihy Karla Čížka taková, že překonává i některé dnešní učebnice a pojednání.

Nelze přijmout zařazení, které podal Jiří Pražák. Čížkova *Ústavní práva v Rakousku* rozhodně nejsou pouze „sbírkou zákonů“. Jedná se převážně o systematický výklad oboru ústavního práva. Může být na úvaze, zda je dílo dostatečně teoreticky podložené, anebo zda převažuje charakter komentářový. V této věci se čtenář může sám přesvědčit, že se nejedná o komentář, byť některé kapitoly takový charakter mají.

K zamyšlení se ostatně nabízí samotná kritéria hodnocení a jejich proměnlivost. V dnešní době učebnice za vědecké dílo považovány v zásadě nejsou, podobně na tom jsou komentáře. Časy a kritéria se však proměňují a neměli bychom dnešní hlediska vztahovat na doby minulé.

Vše uvedené nemění význam Jiřího Pražáka pro českou právní vědu. Stojí však za úvahu a případně další bádání, zda se o zakladatelskou pozici ve vztahu k české konstitucionalistice nemají dělit dva naši učenci. Existence velmi obsáhlé a kvalitní knihy Karla Čížka je ostatně jedním z mnoha dokladů o tom, že před téměř 140 lety v českých zemích existovala nejenom v oboru práva z důvodů dobových omezení pevných úvazků na univerzitách značně rozsáhlá, autonomní a často také kvalitní *mimouniverzitní* věda, která si zaslouží naši další pozornost.

Who was the Founder of Czech Constitutional Studies?

Jan Kudrna (<https://orcid.org/0000-0001-8009-4294>)

Abstract: Professor Jiří Pražák of the Prague Law Faculty has been regarded as the founder of Czech constitutional studies throughout their existence. His founding position in the field is attributed to him on the basis of his monumental work *The Austrian Constitutional Law*, in which he laid and defined the foundations of the subject. In the case of Jiří Pražák, the role of the founder of the subject of constitutional law in Czech lands is usually briefly limited to the authorship of the aforementioned work. No less important was his contribution in the form of the de facto introduction of the subject of constitutional law into legal education and its transformation from an optional subject into one of the key subjects. However, returning to Jiří Pražák's seminal publication, it is not true that it was the first comprehensive and elaborate work on constitutional law in Czech language and in Czech lands. Rather, it should be regarded as such a book, namely *The Constitutional Laws in Austria* by Karel Čížek, who preceded Jiří Pražák by ten years. Its existence is proof of the fact that 140 years ago there was a vast non-university science in Czech lands, which still deserves our attention today.

Keywords: Jiří Pražák, Karel Čížek, constitutional law, constitutional studies, Czech lands, founder